

A GÖMÖRI AGYAGIPAR ÁLLAPOTA 1891-BEN

SZULOVSKY JÁNOS

A közelmúltban figyelemre méltó munka látott napvilágot a debreceni Néprajzi Tanszék gondozásában. Mivel a gömöri magyar fazekasságról még nem jelent meg összefoglaló mű, majdani megírásához két fazekas falu, Deresk és Lévárt bemutatásával fontos adatokat szolgáltat *Szalay Emőke és Ujváry Zoltán* könyve.¹ Levéltári kutatásaim során olyan adalék került felszínre, amely tovább gazdagíthatja a gömöri agyagiparról kialakult eddigi képet.

1891 nyarán a Kereskedelmi Múzeum időleges agyag-, cement-, aszfalt- és kőipari kiállítást rendezett Budapesten. Az előkészület hírére január 27-i ülésén a miskolci Kereskedelmi és Iparkamara pártolólaga vette tudomásul, s egyhangúlag elhatározta az összes agyagiparral foglalkozó iparos felszólítását, „hogy kerületünk kiterjedt agyagipara méltólag legyen képviselve”.² A felszólításnak nem lett kellő foganatja, ezért az iparkamara az akkori helyettes titkárát, a rendkívül agilis *Sugár Ignác*-ot a kiállítás ügyének népszerűsítése érdekében elküldte a jelentősebb központokba:

„Jelentés az agyag-, aszfalt-, cement-
és kőipari kiállítás tárgyában.

Budapesten, a kereskedelmi múzeum által f. é. május hó 15-től június hó 30-ig rendezendő agyag-, aszfalt-, cement- és kőipari kiállítás tárgyában a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr és a kereskedelmi múzeum igazgatóságától vett felhívás után nyomban intézkedtünk a kamarai kerület iparosainak közvetlen felszólítása a helyi lapokban közzétett közlemények, egyes hatóságok megkeresése útján az iránt, hogy az érdekelt iparosok figyelme a kiállításra, az ezzel egybekötött fontos előnyökre tereltessek.

A kamarai kerületnek a kiállításban való részvételére annál nagyobb súlyt kell helyeznünk, mert az agyagipar nemcsak a népipar jellegével bír Gömörmegyében, de Borsodban, fővárosában és északi részében jelentékenyebb iparágat képvisel. Ez iparág állapota a kamara figyelmét fennállása óta folyton foglalkoztatja, önmagától értetődik tehát, hogy örömmel üdvözölhető a kereskedelmi múzeum gyakorlati irányú kiállítása, mely ez iparág jelen állapotának feltüntetésére van hivatva.

Sajnos az írásbeli felhívásnak nem mindenütt lévén sikere, elnök úr által Gömörmegye azon főpontjaira, hol az agyagipar fő fészkei vannak, kiküldtettem, hogy iparosaink közvetlen érintkezés útján, a kiállításban való részvételre reábirassanak. A nyert utasítás folytán a rendelkezésre álló rövid idő figyelembe vételével előbb Rimaszombat, Tamásfalva, Susány és Fazekas-Zsaluzsány vidékét jártam be, utóbb pedig a Tornallyától északra eső Lévárd, Deresk, Licze, Süvete és Perlász községeket.

1. *Szalay E. – Ujváry Z.*, 1982.

2. Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Levéltár IX–201. 2. doboz. A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara iratai. Jegyzőkönyv, 1891. január 27. (A továbbiakban: BAZmLt. MKIK jkv.)

A miskolczi agyagiparosokkal pedig f. hó 19-én tartott e tárgyban értekezlet. Miskolczi két fazekas vesz részt az itten csupán belfogyasztásra készült ú. n. fekete edénnyel. Régi pipakészítőink mesterségükkel felhagytak, alig 1–2 dolgozik.

A személyes érintkezés eredményeképp tisztelettel jelentem, miszerint a kiállításban való részvételre jelentkeztek: Rimaszombat város mint téglagyár tulajdonos, egy kályhás és két fazekas, valamint egy kőiparos Rimaszombatból; Tamásfalváról egy kályhás; Susány község iparosai közül a kiállításra rábírn, sajnos csak egyet sikerült, de hogy a község képviselő nélkül ne maradjon, a községi tanító úr a kamara anyagi támogatásával gondoskodik arról. Részt vesz az ottani iskola is. Fazekas-Zsaluzsányból úgy a község, mint egyes iparosok fognak részt venni. Lévárd és Deresk, valamint Licze és Perlász a község collective állít ki, Süveteről pedig az ottani fazekas társulat. A közvetlenül tett bejelentések előttünk ismeretlenek, tudomásunk szerint a miskolczi tömörködény- s majolika gyár, valamint az apátfalvai kőedénygyár a kiállításon termékeikkel szerepelni fognak. Pádár községből Vitéz Lajos ev. lelkész úr szíves közreműködése folytán két kiállító jelentkezett.

Sajnálatos kell ezúttal konstatálni, hogy a kiállítás iránt az érdekeltek körében nemcsak közöny, de sokhelyt erős bizalmatlanság nyilvánult, melyet megingatni alig sikerült.

Igaz, hogy a kis vagy jobban mondva népipar állapota is hanyatlóban van. A vasedény és a másodrendű porcellán még a jófajta kőedénynek is túlnyomó erővel bíró vetélytársa. A vas és porcellán edény már nemcsak a városi háztartásokban szerepel, de utat tör magának a falvak, tanyák lakói között is. A kályhás ipar oly mérvben hanyatlak, mint a mely mérvben terjed a szénfűtés, a mennyiben készítményeik nincsenek e fűtésre a modern technikai vívmányok alapján berendezve. Helyi bajok is vannak. Némely község iparosai távolabb helyről kénytelenek a megkívántató anyagot hozni, a mi költséges. Az égetés mindenütt fával történik, ennek beszerzése itt-ott már nehézségekbe ütközik. Egyes helyeken az agyagbánya a tagosítás alkalmával magánosok kezébe jutott, s ezek vonakodnak földjeik agyagbányaként való használatától.

Ezek az általánosabb okai agyagiparunk mai állapotának. De egyoldalú volna a kép, ha az okok más csoportját mellőznék a mely okok az iparág belső okaiul tekinthetők. Általánosságban megjegyezhetni, hogy az agyagipar a fejlettség szempontjából ma is azon stádiumban van, mint évtizedekkel ezelőtt. Kiválóan nép vagyis házi ipart alkotván, művelőik járt nyomonon haladnak, ami ugyan előny volna, ha azt az idők kiválmáihoz képest fejlesztenék. Ugyanaz a niveau, ugyanaz a technikai kezdetlegesség, mint annak előtte. Sőt a kész áruk forgalomba hozatala is teljesen a régi mederben mozog. Nem ismerik a technika újabb vívmányait, eszközeit, minélfogva az edények, kályhák stbi előállítására, főként ott, hol – mint említeni szerencsém volt – az agyag távolabb fekvő bányából szerzendő be, oly költséges, hogy legjobb esetben is figyelembe alig jövő haszonnal kell megelégedniük. Pedig köztudomású, s kamaránk eddigi évi jelentéseiben is kellőleg méltatva volt, hogy Gömörmege egyes agyagnemei a legkitűnőbbek közül valók.

Áttérve az egyes ágakra: a kályhakészítés az, a mi a legnagyobbat hanyatlott. Tamásfalván, melynek terrekotta díszszel ellátott kályhái ma is jó híreik és használtak, már csak egy kályhás van. Ez az anyagot Pongyelokról veszi. A tamásfalvi kályhát a gácsi és cheh³ gyártmányok erősen szorítják. Teljesen kézi erővel, minden legkisebb kézigép nélkül dolgozik. Modelljeit önmaga csinálja s így nem igen változatos és izléses. A lemezek szélei nem csiszoltak s a kályha felállításánál agyaggal tömendő hézagok maradnak, mi fűtés után kiesik. Ez oly hátránya e kályháknak, hogy a közönség előtt e miatt népszerűtlenné válnak.

A tégláégetés lokális szükségletre irányúl, kivéve a zsaluzsányi tégláégetőket. A tűzálló téglá nemcsak hazánkban jóhírű, de Ausztriában is. Hazai kohóink szívesen használják, s évente jelentékeny mennyiségű téglá kerül ki Zsaluzsányból. E községben a nagyobb téglá égetők lóerejű géppel, a kisebbek kézi erővel sajtolnak. A lemezek szélei nem csiszoltak s a kályha felállításánál agyaggal tömendő hézagok maradnak, mi fűtés után kiesik. Ez oly hátránya e kályháknak, hogy a közönség előtt e miatt népszerűtlenné válnak.

A szomszéd susányiak fazekasok és cserépszindely készítőik.

E környék agyagját a f. zsaluzsány–mastinczi hegyről nyeri. Ide tartoznak Pongyelok, Bakos-Török, Perjés és különösen Pádár községek, utóbbi helyütt, hova időhiány miatt személyesen nem

mehettem el, mint értesültem e megye közismert buzgóságú tanfelügyelője buzdítása folytán fazekas társulat jött létre, mely a mázag beszerzése és őrlése tekintetében a közös eljárást vette fogantatba.

A másik nagy csoport: Deresk, Sűvete, Licze, Lévárd, Perlász, Kövi, Gicze, Miglész, Rócze és Jolsva-Taplócza a melléke kövi vidékről szerzik anyagukat, az itt felsorolt községekre nézve különösen áll az, a mit fentebb jelenteni volt szerencsém, hogy egyik-másiknak már nincs, vagy közel jövőben nem lesz agyagtelepe. Ezen, az illető nép létfeltételével elválaszthatlanul egybefüggő körülményen múlhatlanul kell segíteni, annál inkább, mert e vidéken az Amerikába irányuló kivándorlás mind nagyobb terjedelmet nyer. Míg az előbb felsorolt vidék alsó fele úgyszólván kizárólag téglá és cserépszindely égető, addig most vázolt környék a fazekas ipar fészke. Merőben házi ipart képez itt is és ezzel a község egész népe foglalkozik s fő kereseti forrás kiapadásának meggátítása nagy érdek.

Az iparág a régi nyomokon jár, ami természetes ugyan, amennyiben az alföld népének megszokott edényeit készítik. S a régi nyomok alatt az ósdi technikai fogások s módszerek értendők, melyek már túlszárnyaltak. Mindamellett is ez iparág ma még oly állapotban van, hogy a megfelelő gyakorlati intézményekkel rajta maradandólag segíteni lehet. Sűvetén régi társulatuk még fennáll, ez közvetíti a mázag (Glätte) beszerzését, közösen látják el magukat erre a dereski fazekasok is, sőt ez utóbbiak Levárd szomszédos községeket is ellátják. A közös beszerzés nagy pénzügyi fontossággal bír reájuk. A mázag – mely Selmezbányáról szállítatik – nagybani beszerzési ára m. mázsánként 20–22 frt, holott kicsinyben a falubeli boltosnál 28–32 krba kerül. S mivel néhány község fazekasai évente tetemes mennyiséget használnak fel, nyilvánvaló, hogy már e czímen is hasznosnak beillő megtakarítás volna elérhető. Ott, hol a talaj erre alkalmas, az érdekelt fazekasok figyelmét erre felhívam és őket szövetkezésre buzdítottam. Ugyancsak szenved az iparág a megfelelő mázagörló-gépek hiánya miatt. Jelenleg időrabló primitív őrlő készülékük van, mely a termelés költségeit igen fokozza; conveniálíó őrlő készülékkel való ellátás sürgős szükségét képeze.

Meg kell még említenem a kész edények forgalomba hozatalának ősi módját.⁴ Ugyanis az edényekkel megrakott kocsi a tavaszkor (égetés után), a nagy-magyar-alföldnek veszi útját (ú. n. hosszúút). Az eladást azonban ritkán az iparos, de túlnyomó nagy részben más egyének eszközlik. S a miként vannak „fazekas községek”, úgy vannak „kereskedő falvak” is, melyek a szomszéd község által készített edényeket az alföldre fuvarozzák. Az edényekkel cseregazdaság folyik; az edényárus búzával stbi tér vissza, melyel övéit a legközelebbi télre ellátja. Könnyen elgondolható, hogy e mód végeredményében nem járhat haszonnal. Hozzájárul ehhez még az is, hogy egyik-másik vásártartó község hetivásárait az edényárusok előtt elzárta.

Tiszteletteljes jelentésem kapcsán fel kell vetni azon kérdést is, hogy mily eszközökkel lehetne ez iparágon segíteni. Ennek megoldásánál alapúl figyelembe kell vennünk, hogy daczára a vas és porcellán edény terjedésének, a fazekas ipar még hosszú időkre életképes, mert a cserépedény olcsó, azt mezőgazdasággal foglalkozó népünk szereti s sok másféle használatban is áll.

Az agyagipar életképességének s fejlődésének fentartására első sorban arra van szükség, hogy iparosaink a kor igényeihez mért eljárással, készítési módozatokkal, eszközzel és ízléssel megismerkedjenek. Ezeket természetesen csak megfelelő szakszerű oktatással lehet elérni. Kamaránk már 1881 évi jelentésében mondá a kályha gyártásról: „Ez az iparág megérdemli a fejlesztést. A kamara kívánatosnak látná a vidéken pl. Rimaszombatban egy agyagipari szakiskolának felállítását. Az iskola két tanfolyamból állhatna. Az egyik lenne a tulajdonképeni szakiskola, a másik ismétlő iskola. Ez utóbbinak egyelőre nagyobb fontosságot tulajdonítunk; mert ebben munkaszünet idején az az agyagiparral gyakorlatilag már foglalkozók, t. i. a mesterek, legények s mások nyernének iparáguk némely műfogásában s főleg a mesterek egyik-másik megrendelésük minél tökéletesebb kivitelére nézve gyakorlati útmutatást.”

Az itt mondottak jelenleg, tíz évvel később is állanak, azzal a különbséggel, hogy ma inkább az utóbbira, a gyakorlati irányra kell a fő súlyt fektetni, mert nem lehet szem elől téveszteni, hogy – mint említeni szerencsém volt – itt nem iparszerű, de házi iparszerűleg üzött foglalkozásról van szó. Ez egyénektől nem lehet s nem is szabad várni, hogy az bejőjön a szakiskolába. Őket saját tűzhelyüknél, napi munkájuk közben kell felkeresni – s oktatni. E célznak csak a vándortanári intézmény felel meg, később lehetően csak egy agyagipari szakiskolának felállításáról elmélkedni. A vándortanárnak – eset-

4. Vö.: Szalay E. – Ujváry Z., 1982. 118–129.

leg Rimaszombat székhelyvel – feladatát képezné, hogy az agyagipartűzőket a munka idején felkeresné, őket czélszerű eszközökkel, fejlettebb készítési módokkal, jobb anyagokkal megismertetné, ízlésesebb mintákkal ellátná. Ez volna az első feladat, melyet Gömörmegye közönségének s a kamarának válvetett támogatásával illetékes helyen, sikeresen volna megoldható.

Második feladat volna a meglevő erők tömörítése, a közös nyersanyag s munkaeszközök beszerzése, a mely társadalmi úton volna csak kivihető. Nem lévén városias jellegű verseny viszonyok: a közönség akadályokba ütközik. Így – mint fentebb említeni szerencsém volt – Pádáron már is létrejött oly intézmény, mely a mázag beszerzéséről és őrléséről, közös számlára gondoskodik s e czímen, mint értesültem, a korábbi állapothoz képest évi 1200 frt készkiadás megtakarítása fog elérni. Így közönség van a mázag beszerzéseken Deresken, Süvetén stbi.

Harmadik feladatot képezhetné azon módok és eszközök megfontolása, hogy mely mód legalkalmasabb állandó piacok teremtésére. E téren különbséget kell tenni az egyes cikkek között. A tűzálló téglának már is van állandó piaca, a kályhák évente 30–40 db. is csak elkelnek a környéken. Előbbi piaca könnyebben bővíthető, utóbbiaké csak az esetben, ha a készítmények a városi közönség igényeinek beszerzetet s külsín tekintetében megfelelnek. Megkönnyítené a piacszerzést az, hogy az agyagkályhák ismét nagyobb használatnak örvendnek. Nem volna nehézség úgy a fővárosban, mint vidéken a gömri kályhák részére szolid bizományosokat találni, kik piacok szerzésén törnek magukat.

Nehezebb kérdés a fazekas edények elhelyezése. A legrégibb idő óta – említettük – cseregazdaság dívik a készítő s vevő között, mely bizonyos tekintetben előnyére válik mindkét félnek, de az eladó ezzel egybekötött költségei tetemesek és időrabló foglalkozás is, mely másutt jobban értékesíthető erőket köt le. Másik nehézség az, hogy a fuvarozással foglalkozó községek lakosának megélhetési kérdésével a forgalom ezen primitív módja szorosan összefügg. E kérdés tehát alapos s minden oldalú megfontolást igényel azon irányban, hogy lehetséges e foglalkozás termékeit bizonyos központokba koncentrálni s innen közvetíteni, úgy, miként azt a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr ő nm. némely házi ipar cikkekre házi iparcsarnokok felállítására által tervezi.

Méltóztatassék a tisztelettel javasoltak tárgyában határozni, szerény nézetem szerint a vándortanári intézménynek már a jövő télre, mint legközelebbi munkaidőszakra való rendszeresítése volna a legsürgősebb feladat, melynek megoldására vonatkozó lépések már most volnának megteendők, hogy a felmerülő pénzügyi nehézségek ez év őszéig leküzdhetők legyenek.

Az agyagipar gyárszerűleg a kamarai terület három pontján üzetik: Miskolczon, Apátfalván és újabban Murányban. A murányi edénygyár pár évi fennállás után megszűnt, de most a Kuhinka féle r. társaság kezébe kerülve, rövid idővel elelőtt üzemét újra megkezdette. Ez ok miatt róla bővebben most még nem szólhatni.

A miskolczi tömörkőedény- és majolika gyár, mely állami kedvezményben részesül s az állami czímert használni jogosított, két év óta áll fenn s ezalatt jó hírt szerzett magának külföld némely piacain is. Létfeltételei megvannak, hisz jó agyagja közel van. De hozat Gömörmegyéből Mastinczról is. Szállító képessége azonban még jelentékenyen fokozható s fokozandó volna. A Zsolnay-féle gyár után az ungvári mellett hazánk legnagyobb e nemű ipartelepét képezi. Gőzerőre van berendezve s minden segédmunka gépi erővel végeztetik, 76 szakmunkás által 30–40 napszámú segélyével. Termelési képessége naponként 500 drb.

Az apátfalvai kőedénygyár m. évben bérlőt változtatott. E miatt az üzem ideiglenesen szünetelt. Vízierővel dolgozik, technikai felszerelése sok kívánni valót hagy fenn. Az üzem akadályát a közlekedési viszonyok képezik, az eger-nádasdi vasút kiépítése létfeltételét képez e telepnek.

A rozsnyói kőedénygyár pár évi fennállás után megszűnt.

A kőedénygyártás feltételei nálunk kellek megvannak.⁵ Azonban a vállalkozói szellem, illetve a megkívántató tőkeerő hiánya miatt nincs azon polczra emelve, melyet elfoglalhatna, habár tény, hogy a kőedény most leginkább szenved a cseh porcellán versenye miatt, mert nálunk talán a kőedény előállításában rejlő okok következtében ez oly drága, hogy a cseh másodrendű porcellán olcsóbb áron nyerhető s ezt a közönség már csak azért is inkább vásárolja, mert alak és külsín tekintetében kőedényünket fölülmulja.

Jól képzett munkaerők s a modern gyártási versenyviszonyok szemmelkísérése s követése szerfölött szükséges kőedénygyáraink haladására.

5. A jegyzőkönyvben ez a mondat tévedésből kétszer szerepel.

A kőipar szerény korlátok között mozog. Tulajdonképpen kőfaragászatról alig lehet szó, habár kamaránk egyes vidékein kiváló minőségű anyag áll rendelkezésre.

Gömör s Borsodmegyében legsűrűbben szerepel a mészko, mint hegyeink legnagyobb rétegű anyaga. A mészko égetés régi mederben mozog, kivéve a tiszolci mészégetőt. Kőfejtő telepeink utóbbi időben a közelfekvő czukorgyárak építése és üzeme által gyarapodtak. Az építkezés városainkban nem volt erős a közelebb lefolyt években, másrészt a kőműves munka a kőfaragóét sokban helyettesíti, a hajdani kődíszek helyét a czeмент foglalta el. Sirkővekben pedig a tartósabb márvány és gránit kerestek. Hevesmegye északi részeiben virágzó kőfejtő telepek vannak. A mátrai vasút a vonala mellett elvonuló bányákból fedezi a kőszegény alföld kőanyag szükségletét valamint az államvasutak Hatvan–pásztói vonala közelében levő telepek. Palakő bányászatunk egészen elhanyaglott; kettőről tétetik említés idézett 1881 évi jelentésünkben: a dobsinai és a felsőtárkányiról. A közönség a fa és cserépszindelt inkább kedveli, utóbbit már azért is, mert a múlt évtized építkezési lendülete miatt több helyt keletkeztek téglá és cserépszindely égetők. A m. é. folyamán M. Kövesden állíttatott 1, Andornakon 2 tégláégető.

A kőipar sem került el a kamara gondos figyelmét. Ennek eredményeképp jött létre a Dobsinai kőcsiszoló tanműhely, melyhez annyi remény fűzetett, de mely pár évi fennállás után, minden különösebb nyom nélkül megszűnt. Megemlítendő, hogy Nagy Rőczén a polgári iskolával kapcsolatban edényfestő tanműhely áll fenn. Tisztelettel Sugár Ignác.”⁶

Az Iparkamara iparos szakosztályának március 20-i ülésén felolvasott jelentéshez *Dr. Csáthi Szabó István* beltag hozzáfűzte véleményét, hogy a körkemencék alkalmazatlanok a finomabb edényáruk égetésére. *Pfliegler Ferenc* beltag a vándortanítói intézmény életbe léptetése helyett – melynek szerinte nem lenne gyakorlati haszna – célszerűbbnek látta az iparág fejlesztését társadalmi úton, ha a kőedénygyártásban élenjáró Znaimból néhány iparos családot telepítenének be, akiktől elsajátíthatnák a szakmai fogásokat. Mint óhajt a vándortanítói intézmény mellett ezt a véleményt is felvették határozatilag a jelentésbe.⁷ Ezek a gondolatok négy nappal később, az iparos és a kereskedelmi szakosztály közös ülésén is elhangzottak, ahol az iparkamarai elnök, *Radvánj István* indítványára elhatározták, hogy az úti jelentés tudomásul vétele mellett felírnak a miniszter úrhoz, „miserint Gömör megyében egy agyagipari vándortanárt már a legközelebbi téli munkaidőszakban rendszeresíteni méltóztassék”.⁸

Az agyagipari kiállítást – melynek indítványozója és támogatója *Baross Gábor* kereskedelmi miniszter volt – másfél havi szünettel, május 23–június 31., illetve augusztus 15–szeptember 30. között lehetett megtekinteni a városligeti iparcarnokban. Baross a Kereskedelmi Múzeum rendezvényét leiratában is propagálta: „A kiállítás igen sok érdekes és szakemberekre nézve tanulságos anyaggal rendelkezik. Kívánatos tehát, hogy azt az agyagiparral foglalkozók minél nagyobb számmal látogassák. Ennélfogva felhívom a címet, hogy kerületének az agyagiparral foglalkozó iparosait és szaktestületeit a kiállítás megtekintésére buzdítsa és hasson oda, hogy a megtekintésre felránduló iparosok szakszerű tanulmányozás tárgyává tegyék ezen az agyagipar jövő fejlődésére nézve tanulságos kiállítást. A kiállítás megtekintésére feljövő szakbeli iparosokat a kiállítási belépti díjak alól fölmentem. Végül megjegyzem, hogy a vidéki és fővárosi szakemberek csoportjait minden vasárnap és ünnepnapon délelőtt az e szakmában járatos férfiak, mint vezetők és magyarázók fogják kalauzolni és hogy a tanulmányozási csoportoknak a kiállítás meg-

6. BAZmLt. MKIK jkv. 1891. március 24. 37–48. 1.

7. BAZmLt. MKIK jkv. iparos szakosztály jkv. 1891. március 20.

8. BAZmLt. MKIK jkv. 1891. március 24. 48. 1.

tekintése a rendes megnyitási időnél egy órával előbb (vagyis már reggel nyolcz órakor lesz megengedve”.⁹

A miskolci Iparkamara szeptemberben az előre nem látott kiadások terhére 150 forintnyi összeget szavazott meg útiköltségnek az agyagipari kiállításra,¹⁰ s az október 21-i ülés jegyzőkönyvébe pedig már beírhatták: „Az agyagipari kiállításra kiküldött szakiparosok a kiállítást a titkár vezetésével megtekintették”.¹¹

IRODALOM

Szalay E.–Ujváry Z., 1982. Két fazekas falu Gömörben. (Studia folcloristica et ethnographica 7.) Debrecen

ZUSTAND DER TÖPFEREI IN GÖMÖR 1891

(Auszug)

Die kurze Publikation veröffentlicht ein interessantes Dokument, das interessante Beiträge zur Geschichte der traditionellen Töpferei in Gömör liefert. Im Sommer 1891 hat das Handelsmuseum in Budapest aus den Produkten der ungarischen Töpferei, Zement-, Asphalt- und Steinindustrie eine Ausstellung veranstaltet. Während der Vorbereitungen hat die Miskolcer Industrie- und Handelskammer die Handwerker, die auf ihrem Gebiet tätig waren, aufgefordert sich mit ihren Produkten an der Ausstellung vertreten zu lassen. Da aber die Aufforderung ohne Wirkung blieb, wurde der Mitarbeiter der Kammer, namens Ignác Sugár in die wichtigsten Töpferzentren im Interesse der Popularisierung der Ausstellung geschickt. Die Mitteilung veröffentlicht die Meldung von Ignác Sugár, die uns ein umfassendes Bild über die wichtigsten Töpferzentren des Komitats Gömör, über das Niveau der Produktion, über den technischen Apparat einzelner Betriebe gibt.

János Szulovszky

9. BAZmLt. MKIK jkv. június 9. „A közös ülés e magas leirat közzé tételével és a kiállítás tanulmányozására felmenő iparosok részére szükséges igazolványok kiállításával a kamarai irodát megbízta.”

10. BAZmLt. MKIK jkv. 1891. szeptember 10. 31. 1.

11. BAZmLt. MKIK jkv. 1891. október 21.